

Perehdytysmateriaali saamelaiskulttuuriin ja saamen kieliin

Työhyvinvointia saamelaisalueella -hanke (ESR)

- Johdanto
  - Tervetuloa

  - Saamelaisten kotiseutualue ja kolttala-alue
  - Saamenmaa
  - Saamen lippu

  - Saamen kielet
  - Saamen kielilaki
  - Saamen kielten opiskelu

  - Alkuperäiskansa
  - Saamelaiset
- Saamelaiskäräjät eli saamelaisten parlamentti
  - Saa'mi siidsaábbar - Kolttien kyläkokous

  - Saamen puku
  - Saamelaiskulttuurisensitiivisyys ja eettisiä ohjeita

  - Saamelainen maisema ja tapaoikeus
  - Vuotuiskierto ja aika

  - Musiikki
  - Media
  - Dokumentteja ja ohjelmia
  - Lisälukemista

Sisällys

Tämä materiaali on tuotettu [Työhyvinvointia saamelaisalueella -hankkeessa](#) (ESR).

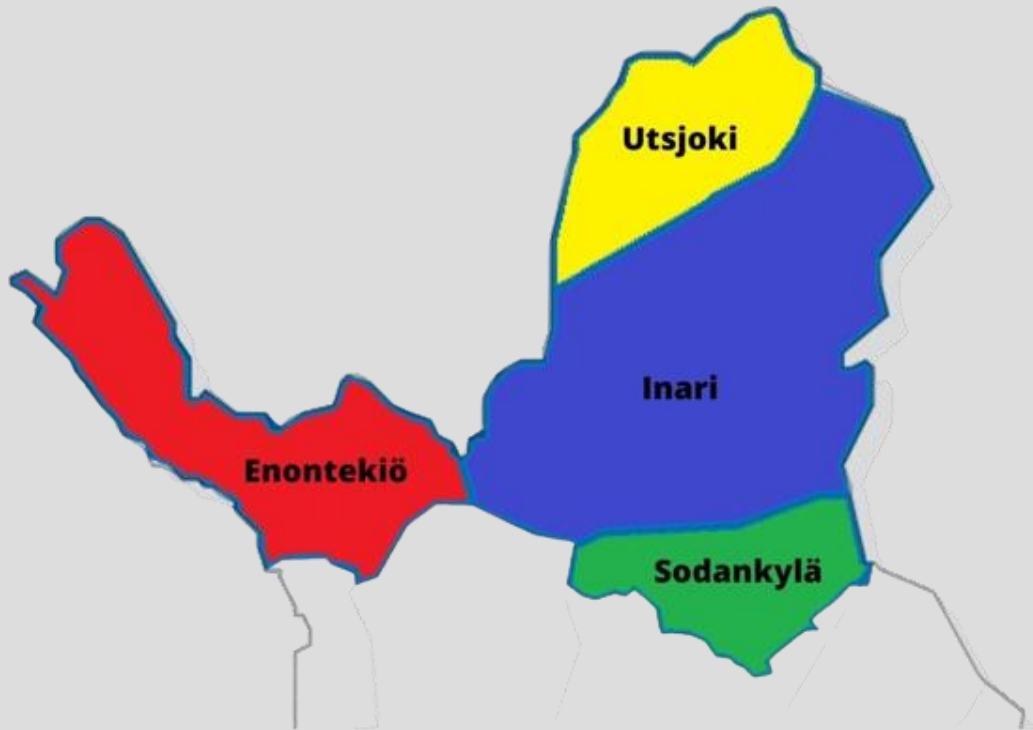
Hankkeen yhtenä tavoitteena oli lisätä tietoisuutta saamen kielistä ja kulttuurista sekä saamelaisten oikeuksista alkuperäiskansana ja tuottaa perehdytysmateriaalia saamelaiskulttuurista.

Johdanto

Tervetuloa
Saamenmaalle ja
saamelaisten kotiseutualueelle!

Tiõrv pue'ttem! | Pyereest puáttim! | Bures boahtin! | Tervetuloa!

Saamelaisten kotiseutualueeseen kuuluvat Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnat sekä Sodankylän kunnan pohjoisosa eli Lapin paliskunnan alue, käytännössä Vuotson alue.

Kotiseutualueella asuu noin kolmasosa Suomessa asuvasta noin 10 000 saamelaisesta.

Saamelaisilla on kotiseutualueellaan kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto, josta tarkemmin säädetään [lailla](#).

Saamelaisten kotiseutualue ja kolttala-alue

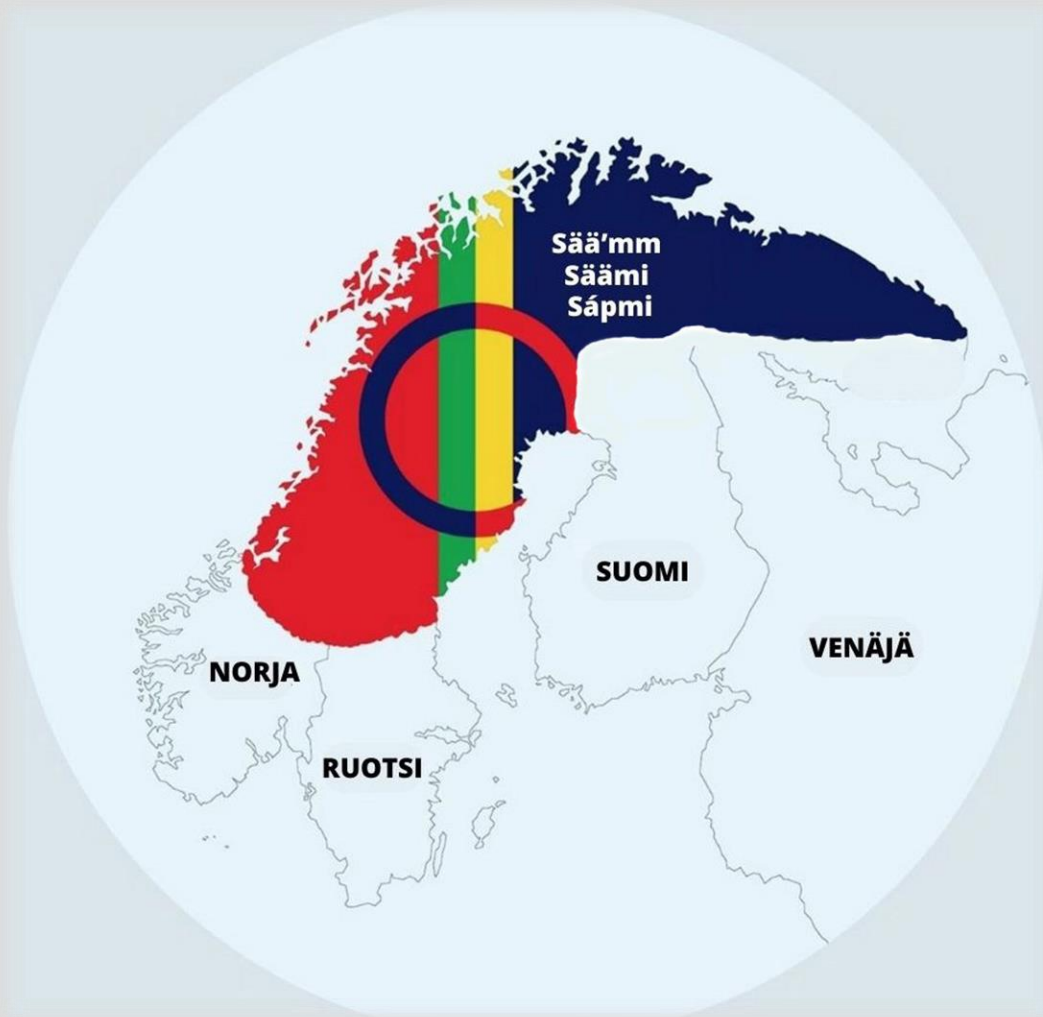
Kuva kolttasaamelaiset.fi-verkkosivuilta

Kolttalaueeseen kuuluu alue Inarin kunnasta Inarijärven itäpuolinen alue. Alueesta säädetään [kolttalaissa](#).

Kolttalaueella kolttasaamelaisilla on lakisääteisiä oikeuksia, kuten vapaa kalastusoikeus valtion vesillä ja oikeus sijoittaa kala- ja metsästysperittejä valtion maalle.

Lisää tietoa [täältä](#).

Saamelaisten kotiseutualue ja kolttalaue

Saamenmaa on Suomen, Norjan, Ruotsin ja Venäjän valtioiden rajat ylittävä alue, jota saamelaiset asuttavat.

koltansaameksi
inarinsaameksi
pohjoissaameksi

Sää'mm
Säämi
Sápmi

Sää'mm | Säämi | Sápmi | Saamenmaa

Kuva: Ulla Isotalo / SOGSAKK

Saamelaisilla on yhteensä [kaksitoista liputuspäivää](#), joista tärkein on saamelaisten kansallispäivä 6. helmikuuta. Sisäministeriö on [suositellut](#), että valtion virastot ja laitokset liputtavat saamelaisten kansallispäivän kunniaksi saamen lipulla ja Suomen lipulla.

Hyvää saamelaisten kansallispäivää [-toivotukset ja erilaisia tervehdyksiä eri saamen kielillä.](#)

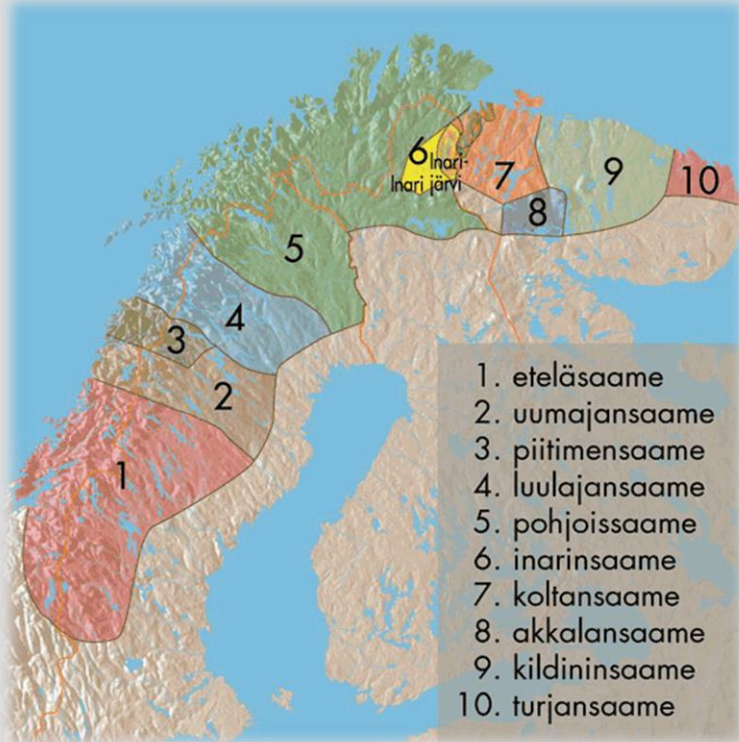
Saamen lippua voi käyttää epävirallisesti myös erilaisissa juhlatilaisuuksissa.

Saamen lipun on suunnitellut saamelaistaiteilija Astrid Båhl. Lisätietoa lipusta löydät [täältä](#).

Lippujen arvojärjestyksestä löytyy tietoa [täältä](#).

Saamenlippu

Kuva samimuseum.fi-verkkosivuilta

Saamen kieliä on tällä hetkellä 9-10, riippuen siitä, lasketaanko Venäjän alueelle sijoittuvan akkalansaamen sammuneen vai ei.

Suomessa puhutaan kolmea saamen kieltä: [koltansaamea](#), [inarinsaamea](#) ja pohjoissaamea. Koltansaamea puhutaan Suomen lisäksi myös Venäjällä ja pohjoissaamea puhutaan laajasti myös Ruotsissa ja Norjassa. Inarinsaamea puhutaan vain Suomessa.

Kaikki Suomessa puhutut saamen kielet ovat uhanalaisia kieliä, mutta häviämisvaarassa ovat erityisesti inarinsaame ja koltansaame.

Voit kuunnella ja lukea erilaisia koltan-, inarin- ja pohjoissaamenkielisiä fraaseja [Sano se saameksi -sivustolta](#).

Saamen kielet

Saamen kielilain mukaan saamelaisten kotiseutualueella saamelaisella on viranomaisissa asioidessaan aina oikeus valintansa mukaan käyttää saamen tai suomen kieltä.

Vaikka saamenkielinen henkilö osaa myös suomea, viranomaisen on silti tarjottava palvelua saamen kielellä henkilön niin halutessaan.

Saamen kielilain soveltamisen ydinalue on saamelaisten kotiseutualue.

Saamen kielilaki

Saamelaisten kotiseutualueella viranomaisen ilmoitukset, kuulutukset ja julkipanot sekä muut yleisölle annettavat tiedotteet sekä opasteet ja lomakkeet täyttöohjeineen on **laadittava ja annettava myös saamen kielellä.**

Käännöspalveluita tarjoaa [Saamelaiskäräjien saamen kielen toimisto](#). Kääntäjiä ja tulkkeja voi etsiä myös Saamelaiskäräjien ylläpitämästä [kääntäjä- ja tulkkihakupalvelusta](#). Opetushallituksen ylläpitämästä [auktorisoitujen kääntäjien rekisteristä](#) löytyy myös listaa kääntäjistä.

Saamen kielilaki

Aluehallintovirastossa, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa, Digi- ja väestötietovirastossa sekä valtion piiri- ja paikallishallinnon viranomaisessa voi saamelaisten kotiseutualueella olla **saamen kielen avustaja**. Avustajan palvelut ovat asiakkaalle maksuttomia.

Jos viranomainen ei itse osaa saamea, voidaan käyttää tulkkia. [Saamelaiskäräjien saamen kielen toimisto](#) ei järjestä tulkkauspalveluita, mutta henkilökunta voi auttaa tulkkien löytämisessä.

Saamen kielilaki

Saamen kielilain tarkoituksena on mm.

- pitää saamen kielet elävinä ja elinvoimaisina
- turvata saamelaisten oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään
- tehdä saamenkielisistä palveluista luontevia ja toteuttaa saamelaisten oikeutta käyttää omaa kieltään myös käytännössä, ei vain tulkkauksen ja asiakirjojen kääntämisen kautta
- edistää saamen kielen käyttämistä kaikilla yhteiskunnan sektoreilla

Saamen kielilaki

Haluaisitko opiskella saamea?

Valtion viranomaisen virkamiehellä on oikeus saada palkallista virkavapautta virkatehtäviensä hoitamiseksi tarpeellisen saamen kielen taidon hankkimista varten. Ehtona on, että virka-alue on kokonaisuudessaan saamelaisten kotiseutualueella ja virkamiehen virkasuhde tämän viranomaisen palveluksessa on kestänyt vähintään vuoden.

Tällaisen viranomaisen palveluksessa olevalla työntekijällä on vastaavin edellytyksin oikeus saada vapautusta työstä samaan tarkoitukseen.

Saamen kielten opiskelu

Oikeusministeriöllä on haettavissa vuosittain [saamen kielilain nojalla myönnettävät valtionavustukset](#).

Valtionavustuksen voivat hakea kunnat, seurakunnat, saamelaisten kotiseutualueen paliskunnat lain soveltamisesta aiheutuvien erityisten lisäkustannusten kattamiseksi, esimerkiksi työntekijän saamen kielen hankkimista varten. Jaettava valtionavustus on vuosittain 150 000 euroa.

Voit keskustella työnantajasi kanssa kiinnostuksestasi opiskella saamea.

Saamen kielten opiskelu

Saamen kieliä voi opiskella esim. Inarissa [Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa](#), jossa on yhden lukuvuoden mittaiset 60 opintopisteen laajuiset saamen kielen ja kulttuurin opinnot [koltansaamessa](#), [inarinsaamessa](#) ja [pohjoissaamessa](#).

Myös Saamelaisalueen koulutuskeskuksen [Virtuaalikoulussa](#) on vuosittain tarjolla saamen kielten etäopintoja, opetus yleensä pari kertaa viikossa iltaopetuksena.

Opintoja voi jatkaa esim. [Oulun yliopiston Giellagas-instituutissa](#).

Saamen kielten opiskelu

Saamelaiset ovat Euroopan unionin alueen ainoa alkuperäiskansa ja Suomi on [perustuslaissaan](#) (17 §) tunnustanut saamelaiset alkuperäiskansaksi. Saamelaisten asema kirjattiin Suomen perustuslakiin vuonna 1995.

Saamelaisilla alkuperäiskansana on oikeus ylläpitää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan sekä siihen kuuluvia perinteisiä elinkeinojaan.

[YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista](#), jonka Suomi on varauksitta hyväksynyt.

Alkuperäiskansa

Alkuperäiskansalla tarkoitetaan kansainvälisessä oikeudessa kansaa, joka on asuttanut tiettyä aluetta ennen valtionrajojen syntymistä. Alkuperäiskansalla ei siis ole itsenäistä valtiota, jossa he olisivat määräävässä asemassa. Alkuperäiskansa on myös säilyttänyt oikeudellisesta asemastaan huolimatta kokonaan tai osittain omat sosiaaliset, taloudelliset, kulttuurilliset ja poliittiset instituutionsa.

Suomalaiset ovat enemmistö ja määräävässä asemassa itsenäisessä valtiossa nimeltä Suomi, joten he eivät voi olla kansainvälisen oikeuden mukaan alkuperäiskansa. Samasta syystä suomalaiset eivät myöskään tarvitse kansainvälisen oikeuden alkuperäiskansoille takaamaa suojaa.

Eli alkuperäiskansan statusta eivät tarvitse ne, joilla on kansallisvaltio.

Termit alkuperäiskansa ja alkuperäisväestö eivät ole synonyymejä. Kyse ei siis ole siitä, kuka oli jollakin alueella ensin, kauanko kenenkin sukulinjaa on asunut tietyllä seudulla tai mikä on kenenkin geeniperimä. Lisää tietoa [täältä](#).

Alkuperäiskansa

Suomessa on noin 10 000 saamelaista.

Heistä yli 60 prosenttia asuu saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella, mikä asettaa saamenkieliselle opetukselle, palveluille ja tiedonvälitykselle uudenlaisia vaatimuksia.

Suurimpia "saamelaiskaupunkeja" Suomessa ovat Rovaniemi, Oulu, Jyväskylä, Tampere ja Helsinki.

Kaikkiaan saamelaisia on yhteensä 75 000-100 000. Eniten saamelaisia on Norjassa.

Saamelaiset

Saamelaiskäräjät eli saamelaisten parlamentti on vuoden 1996 alussa [omalla laillaan](#) perustettu saamelaisten itsehallintoelin, joka ilmaisee saamelaisten virallisen kannan.

Saamelaiskäräjien tehtävänä on edustaa saamelaisia tehtäviinsä kuuluvissa asioissa niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Sen tärkein [tehtävä](#) on toteuttaa saamelaista kulttuuri-itsehallintoa sekä turvata saamelaisen alkuperäiskansakulttuurin säilyminen ja kehittyminen.

Saamelainen kulttuuri-itsehallinto koskee saamelaisten kotiseutualuetta.

Saamelaiskäräjät toimii [oikeusministeriön](#) hallinnonalalla mutta on itsenäinen valtion viranomaisista. Saamelaiskäräjien toimintaa rahoitetaan valtion budjettirahoituksella.

Saamelaiskäräjät eli saamelaisten parlamentti

SÁMEDIGGI
SÁMITIGGE
SÁÁ'MTE'ĠĠ
SAAMELAISKÄRÄJÄT

Saamelaiskäräjät voi antaa viranomaisille esityksiä, aloitteita ja lausuntoja ([lain § 5](#)). Toinen pääasiallinen toimintamuoto on viranomaisten kanssa käytävät neuvottelut.

[Saamelaiskäräjälain § 9](#) mukaan viranomaisten on neuvoteltava saamelaiskäräjien kanssa kaikista laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä, jotka voivat välittömästi ja erityisellä tavalla vaikuttaa saamelaisten asemaan alkuperäiskansana.

Neuvotteluelvoite koskee mm. saamelaisia koskevan lainsäädännön kehittämistä, saamen kieltä ja opetusta koskevia asioita sekä maankäyttöä ja kaivoslain mukaisten lupien myöntämistä saamelaisten kotiseutualueella.

Saamelaiskäräjät eli saamelaisten parlamentti

SÁMEDIGGI
SÁMITIGGE
SÁÁ'MTE'ĠĠ
SAAMELAISKÄRÄJÄT

[Saamelaiskäräjien kokous](#) edustaa Saamelaiskäräjien ylintä päätösvaltaa. Se kokoontuu 4-5 kertaa vuodessa.

Saamelaiskäräjien kokous päättää pääsääntöisesti saamelaiskäräjien antamista lausunnoista, esityksistä ja muista kannanotoista.

Valtioneuvosto määrää saamelaiskäräjien jäseniksi (21) ja varajäseniksi (4) saamelaiskäräjävaaleissa eniten ääniä saaneet henkilöt, kuitenkin niin, että jokaisesta saamelaisten kotiseutualueen kunnasta tulee vähintään kolme jäsentä ja kustakin kunnasta yksi varajäsen.

Lisätietoa Saamelaiskäräjien [lautakunnista](#) ja [organisaatiosta](#).

Saamelaiskäräjät eli saamelaisten parlamentti

Kuva kolttasaamelaiset.fi -nettisivuilta.

Saa'mi siidsáábbar, [kolttien kyläkokous](#), on kolttasaamelaisten perinteinen ja ikiaikainen itsehallintojärjestelmä. Kyläkokoukset saivat lain tasoisen aseman vuonna 1995 säädetyssä [kolttalaissa](#), jonka tavoitteena on edistää kolttaväestön ja -alueen elinolosuhteita ja toimeentulomahdollisuuksia sekä ylläpitää ja edistää kolttakulttuuria.

Kyläkokousjärjestelmään kuuluvat [kyläkokoukset](#) ja [kolttaneuvostot](#). Kyläkokousjärjestelmää johtaa kolmen vuoden välein vaalilla valittava [kolttien luottamusmies](#).

[Gramota-arkisto](#) eli Suonikylän kolttien arkisto koko saamelaisväestön asiakirjallisen kulttuuriperinnön suurin aarre. Se käsittää Venäjän keisarin päätöksiä, jotka todistavat kolttakylän oikeuksista laidunmaihin ja kalavesiin. Arkisto valittiin Unescon Maailman muisti -luetteloon 2015.

Saa'mi siidsáábbar - Kolttien kyläkokous

Kuva Sámi Duodji ry:n nettisivuilta.

Saamenpuku on saamelaisten kansallisista tunnuksista näkyvin. Siitä on tullut tärkeä identiteetin symboli, joka kantaa mukanaan saamelaisten historiaa.

Suomessa on käytössä viisi saamen puvun päämallia: [inarinsaamelainen](#), [kolttasaamelainen](#), [Utsjoen](#), [Enontekiön](#) ja [Vuotson](#) puku.

[Saamenpuvun kantaja edustaa kansaansa, kotipaikkaansa ja perhettään.](#) Saamenpuku on [sukujen puku](#), jonka käyttö ei ole missään historian vaiheessa katkennut. Ajan saatossa puku on muuttumassa arkipuvusta juhlapuvuksi.

Saamenpuku

Kuva Sámi Duodji ry:n nettisivuilta.

[Saamenpuku kertoo monta asiaa](#), puvun koristelut ja kokonaisuus kertovat mistä päin saamenmaata ihminen on kotoisin – jopa siviilisäädyn ja suvun.

Saamenpuku on asu, johon jokaisella kantajallaan on henkilökohtainen suhde. [Minä ja saamenpukuni](#) -sivustolla kolmetoista pukua ja tarinaa.

Instagramista löytyy kuvia saamenpuvuista aihetunnisteilla #gákti #mááccuh #sää'mpihttâz #gáktebeaivi #mááccuhpeivi #määccakpeivv

Kulttuurinen omiminen – mistä ilmiössä on kyse?
Tietoa mm. [täällä](#) ja [täällä](#) ja [täällä](#) ja [täällä](#).

Saamenpuku

Saamelaiskulttuurisensitiivisyys on kulttuurista ymmärrystä mm. ajattelutavoista, arvoista, normeista ja toimintatavoista. Se on herkkyyttä huomioida saamelaiskulttuurin erityispiirteitä, kulttuurisesti vastaanottavaista ja ymmärtäväistä asennoitumistapaa sekä käyttäytymistä ja kykyä tunnistaa minkälaisia merkityksiä saamelaiskulttuurissa on.

Hyödyllisiä linkkejä:

THL:n sivuilla [kulttuurisensitiivisyydestä](#).

Väestöliiton julkaisu [Kulttuurintuntemus kehityksen avaimena](#).

Pro gradu -tutkielma [Kulttuurinen kompetenssi saamelaisten lasten, nuorten ja perheiden erityisen vaativan tuen palveluissa 2020-luvulla](#)

Saamelaiskulttuurisensitiivisyys ja eettisiä ohjeita

- Saamelaiskäräjät: [Saamelaismatkailun eettiset ohjeet](#)
- Saamelaiskäräjät 24.9.2018: [Vastuullisen ja eettisesti kestävän saamelaismatkailun toimintaperiaatteet](#)
- Saamelaiskäräjät: [Vastuullinen saamelaismatkailu: kävijäohjeistus ja oppimateriaalia matkailualalle saamelaiskulttuurin turvaamiseksi](#)
- House of Lapland: [KUVAOHJEISTUS, Saamelaisuuden ja saamelaiskulttuurin esittämisen periaatteet](#)
- Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:39: [Saamelaisten tarpeet henkisen omaisuuden suojaan tekijänoikeussuojan ja tavaramerkkisuojan näkökulmasta](#)

Saamelaiskulttuurisensitiivisyys ja eettisiä ohjeita

- Lapin Keino: [Vastuullisessa aarrejahdissa Inarissa](#)
- Culturally Sensitive Tourism in the Arctic - ARCTISEN -hankkeen Suomen Lappia koskeva suomenkielinen raportti 2020 [Kohti kulttuurisensitiivistä matkailua - Suomen Lappi \(PDF\)](#), jossa yleiskatsaus Suomen Lapin matkailun nykytilaan ja tulevaisuuteen kulttuurisensitiivisyyden ja erityisesti saamelaisten kulttuurien näkökulmasta.
- [Joulupukki ja noitarumpu – saamelaisuus vääristyy edelleen Lapin matkailussa](#)

Saamelaiskulttuurisensitiivisyys ja eettisiä ohjeita

Saamelaisalueella on erilaisia näkemyksiä liittyen luontoon, ympäristöön ja maankäyttöön ja usein ne johtuvat eri tahojen erilaisista käsityksistä, käsitteistä ja sanoista. Saamelainen tapa nähdä ja kokea maisema ja ympäristö on tiiviissä yhteydessä saamelaiseen kulttuuriin, elinkeinoihin ja perinteeseen.

"Vain yhtä kieltä taitava henkilö ajattelee vieraan kielen olevan vain sitä, että sana korvataan toisella, hänelle vieraalla sanalla. Hän ei ehkä tule ajatelleeksi, että koko ajattelutapa voi olla erilainen, että asiat voidaan nähdä toisellakin tavalla." Nils-Aslak Valkeapää

"Kieli on saamelaisen todellisuuden kartta." Israel Ruong

Saamelainen maisema ja tapaoikeus

Arkeologi Audhild Schanche sanoo, että esim. norjalaisen, ja yleensä länsimaisen, kulttuurin pyrkimyksenä on luokitella asioita vastakohtien kautta. Kulttuurin vastakohtaksi määritellään yleensä luonto ja näin ollen myös kulttuurimaiseman vastakohtana olisi luonnonmaisema.

Luonto on ekologinen järjestelmä mutta siihen liitetään länsimaisessa käsityksessä myös sanat viljeys, primitiivisyys ja asumattomuus. Kulttuuriin sitä vastoin kuuluu ajatus siitä, että maisema tai ympäristö on ihmisen muokkaamaa, viljeltyä ja jalostettua. Länsimaiseen kulttuurikäsitteeseen liittyvät myös käsitteet sivilisaatio ja asutus.

Saamelainen maisema ja tapaoikeus

Schanchen mukaan länsimaiseen luontokäsitykseen liittyy myös ajatus siitä, että luonto on ihmisen elinpiirin ulkopuolella ja ihmisen on suojeltava sitä itseltään. Lopputuloksena ovat tiukat kategoriat, jotka sulkevat pois toisensa – kulttuurimaisemasta suljetaan pois luonnon käyttö ja toisaalta taas luonnonmaisemasta suljetaan pois ihmisen läsnäolo.

Tällä logiikalla saamelaiset ovat väliinputoajia, sillä saamelainen tapa ei ole ajatella milloin kulttuuri päättyy ja luonto alkaa.

Saamelaista maisemäkäsitystä on avattu teoksessa [Eletty, koettu maisema – näkökulmia saamelaiseen kulttuurimaisemaan \(PDF\)](#) (s. 11-24, 65-76 ja 77-89)

Saamelainen maisema ja tapaoikeus

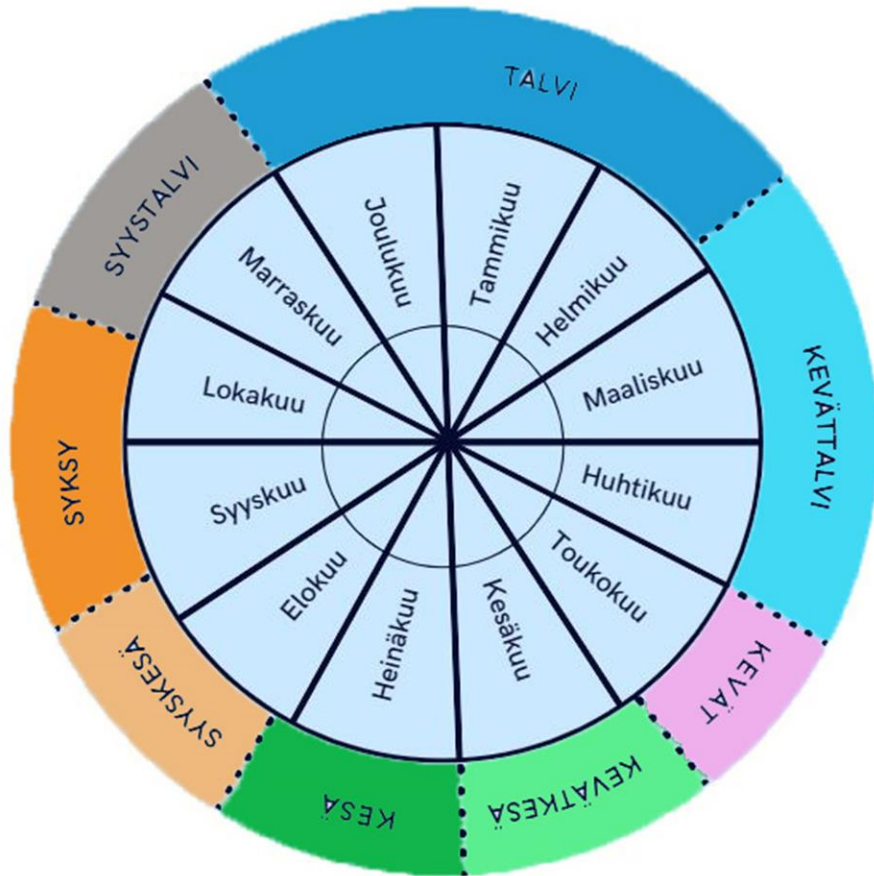
Tapaoikeus (customary law) on ikiaikaisia perinteitä, käytänteitä ja oikeuskäsityksiä, jotka pohjautuvat suulliseen perinnetietoon.

Saamelaista tapaoikeutta on mm. perinne hallinnoida asuinalueiden vesiä ja maita. Kyläalueet on jaettu sukujen/perheiden pyynti- ja keräilypaikoiksi, esim. tietyllä perheellä on oma järvipaikkansa, missä pyytää kalaa, tai oma alueensa marjojen poimimista varten. Toisten hillajängille tai verkkopyyntipaikoille ei ole tapana mennä.

Lisää tietoa tapaoikeudesta artikkelissa [Saamelaisten perinnetieto, tapaoikeudet ja biologinen monimuotoisuus \(PDF\)](#)

Saamelainen maisema ja tapaoikeus

Saamelaisessa aikakäsityksessä on kahdeksan vuodenaikaa. Ne on merkitty oheiseen ympyrään suuntaa antavasti, sillä niiden sijoittuminen riippuu sääolosuhteista ja luonnontilasta, esim. joskus syystalvi on pitempi ja joskus lyhyempi.

Saamelaisessa kulttuurissa on eri vuodenaikoihin liittyviä töitä ja tehtäviä, esim. syystalvella alkavat erotukset ja kevätkesällä tai kesällä vasanleikkoot, ja ne on hyvä ottaa huomioon yhteydenotoissa tai esim. erilaisia kokouksia tai seminaareja järjestettäessä.

[Saamenmaan kahdeksan vuodenaikaa](#)

Aika

Saamenmaan suurimpia musiikkitapahtumia on saamelaisten omat Euroviisut eli [Sámi Grand Prix](#) -laulu- ja joikukilpailu, joka järjestetään vuosittain pääsiäisen aikaan Koutokeinossa Pohjois-Norjassa. Kilpailu koostuu kahdesta osasta: joikaamisesta ja laulamisesta. Kilpailun voittaja osallistuu eurooppalaiseen vähemmistökielten [Liet-Lávlut-laulufestivaaleille](#).

[Ijahis Idja](#) on alkuperäiskansojen musiikkitapahtuma, jota on järjestetty Inarin kirkonkylällä vuodesta 2004 lähtien. Tapahtuma on Suomen ainoa saamelaismusiikkiin keskittyvä festivaali.

Saamelaisesta perinnemusiikista ja erilaisista joikutyyleistä kattavasti tietoa [täällä](#).

Musiikki

[Yle Sápmi](#) on Suomen puolen Saamenmaan ääni netissä, TV:ssä ja radiossa. [Yle Ođđasat](#) saamenkieliset tv-uutiset tulevat arkisin klo 16.45 Yle TV1:ssä. Ne tekstitetään suomeksi. Nähtävissä myös Yle Areenassa.

[Pohjoismaiset saamenkieliset tv-uutiset](#) ovat Suomen, Ruotsin ja Norjan yleisradioyhtiöiden yhteistuotantoa. Uutiset tekstitetään suomeksi ja ruotsiksi. Uutisstudio sijaitsee Norjan yleisradion NRK:n saamelaisoimituksessa Karasjoella.

Media

Kuva: Yle Sápmi

Lehtiä

- [Anarâš-lehti](#), inarinsaamenkielinen lehti, joka ilmestyy 2-4 kertaa vuodessa.
- [Ávvir](#), pohjoissaamenkielinen päivälehti.
- [Š-nuoraidmagasiidna](#), pääasiassa pohjoissaamen kielellä julkaistava nuortenlehti.

Podcastit

- [maailman ensimmäinen koltansaamenkielisen podcast-ohjelma](#)
Mâ'st jiõm mainste'če ääkkain (Mistä en puhuisi mummon kanssa)

Media

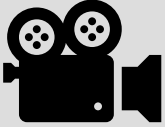
Maailman pohjoisin alkuperäiskansojen elokuvafestivaali [Skábmagovat](#) (Kaamoksen kuvia) järjestetään Inarissa. Siellä näytetään saamelaisten ja muiden alkuperäiskansojen dokumentteja ja elokuvia.

[Katkeamaton](#) on Yle Kioskin seurantadokumenttisarja Miisa Nuorgamin käännteentekevästä vuodesta. Miisa Nuorgam on toimittaja, kantaaottava somevaikuttaja ja Vuoden nainen 2020.

Muumeja eri saamen kielillä: [Muumlie'kk](#) (koltansaameksi), [Muumileehi](#) (inarinsaameksi) ja [Mumenvággi](#) (pohjoissaameksi).

[Saamelaisten suuri juhla](#) -dokumentti kertoo konfirmaatioon valmistautumisesta. Koutokeinossa Norjassa pidettävään juhlaan valmistaudutaan huolellisesti: tehdään uudet vaatteet, teetetään korut ja laitetaan ruokaa 150 vieraille.

Dokumentteja ja ohjelmia

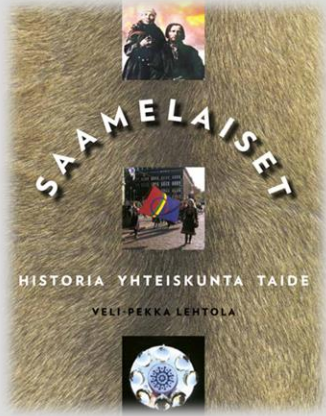
[Boazolihkku](#) (Reinlykke eli poro-onni), dokumenttisarjassa seurataan vuoden ajan Eiran perheen arkipäivää poronhoitotöissä ja vapaa-ajalla.

[Melkeveien](#) on NRK:n dokumenttisarja, joka kertoo maailman pohjoisimmasta maitoautoreitistä ja kuskeista, jotka reittiä ajavat.

[Studio Sápmi](#) on pääasiassa pohjoissaamenkielinen talkshow-ohjelma, jossa myös musiikkia.

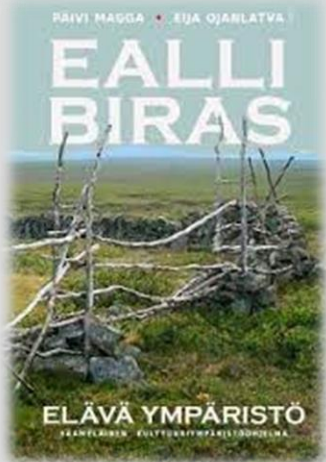
Sotien jälkeen alettiin rakentaa uutta Suomea, jonka mottona oli yksi kansa, yksi kieli, yksi valtio. Tämä tuli merkitsemään muun muassa saamelaisille oman kielen ja kulttuurin syrjäyttämistä suomen kielen ja suomalaisuuden tieltä. Ohjelmassa [Suomi tuli Saamenmaahan](#) (2011) perehdytään siihen, miten saamelaisia yritettiin suomalaistaa ja miten se vaikutti heihin.

Dokumentteja ja ohjelmia

Veli-Pekka Lehtola 2015: [Saamelaiset – historia, yhteiskunta, taide](#). Saamelaistietouden yleisteos PDF-muodossa linkin takaa!

Veli-Pekka Lehtola 2022: [Entiset elävät meissä. Saamelaisten tarinat ja Suomi](#). Saatavana myös [äänikirjana](#).

Veli-Pekka Lehtola 2012: [Saamelaiset suomalaiset - kohtaamisia 1896 – 1963](#).

Päivi Magga ja Eija Ojanlatva 2014: [Ealli biras – Elävä ympäristö – Saamelainen kulttuuriympäristöohjelma](#).

Lisälukemista

Spä'sseb!
Takkâ!
Giitu!
Kiitos!

Työhyvinvointia saamelaisalueella -hanke (ESR)

